

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Számítógépi programalkotás átdolgozása

Ügyszám: SzJSzT-09/09/1.

A Megkereső által feltett kérdések:

1. Helyesen értelmezzük-e, hogy a Vállalkozási Szerződés 8. pont második bekezdésében a W. Kft. a turisztikai ügyviteli szoftver 2002-ben kifejlesztett verziója tekintetében az őt megillető szerzői vagyoni jogait nem ruházta át a T.T. Kft. javára? A Vállalkozási Szerződés rendelkezései, valamint a felek együttműködése alapján a nevezett pontot legfeljebb felhasználási engedélyként lehet értelmezni, de álláspontunk szerint, az Szjt. 16.§ (1) bekezdés utolsó mondata értelmében ez sem tekinthető szabályszerűnek.

2. Amennyiben úgy tekintjük, hogy jogátruházás nem történt, de a W. Kft. ráutaló magatartással felhasználási engedélyt adott, még ha az nem is tekinthető az Szjt. 16.§ (1) bekezdései szerint szabályszerű engedélynek, úgy megerősíti-e a Tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület, hogy az Szjt. 42.§ (3) bekezdésére figyelemmel a felhasználási engedély csak korlátozott terjedelemben, legfeljebb a T. cégcsoport turisztikai tevékenységének keretein belüli használatra tekinthető megadottnak a hivatkozott 2002-es verzió tekintetében?

3. Helyesen értelmezzük-e, hogy amennyiben az újabb fejlesztések eredményeképp létrejött új szoftver verzió az Szjt. 29.§-a szerint új szoftveralkotásnak tekinthető, úgy a felhasználási engedély az új szoftver verzió átadásával az eredeti feltételek szerint erre az új szoftver verzióra nem terjedt ki?

4. Kérjük továbbá a Tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület állásfoglalását a tekintetben is, hogy mennyi a 2007-es szoftver verzió piaci értéke.

5. Kérjük a Tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület iránymutatását, arra vonatkozóan, hogy milyen mértékű licenc díj illeti meg a W. Kft-t az új szoftver verzió felhasználásáért. Kérjük a Tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület nyilatkozatát arra vonatkozóan is, hogy a valamely cég megrendelésére készült, egyedi fejlesztésű ügyviteli szoftverek piacán, ezek árviszonyai között az új szoftver verzió felhasználásának ellenértékeként az 5 millió forint összegű éves jogdíjigény alacsonynak, megfelelőnek, illetve túlzónak minősül-e?

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Az eljáró tanács a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8.§ (1) bekezdése szerint „a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást (...)”.

Az eljáró tanács rögzíti, hogy a megkereső a T.T. Kft. és a W. Kft. között 2002. január 7. napján kelt, „Vállalkozási szerződés” címmel ellátott okiratot adta át (a továbbiakban:

„Vállalkozási szerződés”). Nem adta azonban át az említett vállalkozási szerződés 1. pontja által hivatkozott, a felek között 2001. szeptember 3. napján kelt vállalkozási szerződést, illetve azt az okiratot, ami megalapozta a megkeresés szerinti (szoftver) „karbantartási” szolgáltatás nyújtását, illetve annak ellenértékéért a K/3. szám alatt csatolt díjak megfizetését. Úgyszintén nem adta át a Vállalkozási Szerződés eredményeként elkészített turisztikai ügyviteli program alap-, illetve annak későbbi változatait sem.

A megkereső nem adta továbbá át azon okiratokat sem, amely alapján megállapítható lenne, hogy a megkeresés tárgyát képező számítógépi programalkotás szerzőitől a W. Kft. munka-, egyéb a munkaviszonnyal az Szjt 30.§ szerint egy tekintet alá eső jogviszony alapján, vagy jogutódlással, vagy jogátruházással megszerezte volna a szerzői jogokat.

A fentiek figyelembevételével az eljáró tanács nem vizsgálta, hogy a W. Kft. megszerezte-e az eredeti szerzőktől a megkeresés tárgyául szolgáló számítógépi programalkotás szerzői vagyoni jogait, illetve, hogy az eljáró tanács számára átadott Vállalkozási szerződésen túl van-e olyan okirat, amely a számítógépi programalkotással összefüggő szerzői jogokról rendelkezne.

Ad 1-2) A két kérdésre az eljáró tanács összevont választ ad, mert mindkettő arra irányul, hogy történt-e jogszerzés a Vállalkozási Szerződés alapján, és mindkét kérdés az esetleges jogszerzés terjedelmére utal.

A felhasználási engedély hiánya

A K/2 szám alatt csatolt Vállalkozási Szerződés a Vállalkozó (W. Kft.) részéről felhasználási engedély adására, és ennek megfelelően a Megrendelőnél (T.T. Kft.) felhasználási jog keletkezésére vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz. Az átadásnak a szerződés szerint meg kellett történnie (8. pont), az átadás kiterjedt a dokumentációra, és magára a számítógépi programra is, mégpedig a forráskódra.

A megbízásban közölt tényállás szerint a Megrendelő (ideértve a Megrendelő cégcsoportját is) a megrendelt és elkészített szoftvert szerzői jogi értelemben véve is felhasználta.

Az átadás (teljesítés) kérdésében, valamint abban, hogy volt tényleges felhasználás, a megbízásban közölt tényállás szerint a felek között nincs vita.

A feltett kérdéseket annak alapján kell megválaszolni, hogy miként kell értékelni, ha jövőben elkészítendő szerzői mű elkészítésére kötnek a felek szerződést, a mű(példány) átadása megtörténik, azonban a szerződés nem tartalmaz felhasználási engedélyt (jogátruházási nyilatkozatot).

Az ügyben alkalmazandó Szjt. szabályok a következők:

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

Szjt. 42. § (1) Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.

(2) A felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény vagy más jogszabály az eltérést nem tiltja.

(3) Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

45. § (1) A felhasználási szerződést - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - írásba kell foglalni.

46. § (1) A felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte.

55. § A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására vonatkozó szerződésekre is.

Az Szt. alapján – kizárólag a normák tartalmát és a jogalkotói szándékot nézve – ebben az esetben nem keletkezik felhasználási jog (nem történik jogátruházás). Az Szt. 16.§ (1) bekezdése, 42.§ (1) bekezdése, és – a jogátruházás esetére – az 55.§ alapján csak meghatározott alakosságoknak megfelelő engedély alapján keletkezik felhasználási jog.

A hatályos Szt. e tekintetben kifejezetten eltér a korábbi szabályoktól. Míg „a mű jogszerű felhasználásához szükséges engedély formáját illetően a régi Szt. megelégedett a szerződésen kívül adott (egyoldalú) hozzájárulással is, az új Szt. 16. § (1) bekezdés második mondata főszabályként szerződés kötését kívánja meg.” (...) „A 9. § (2) bekezdése szerinti szerzői vagyoni jog gyakorlásának rendeltetésszerű módja a felhasználási szerződés kötése. Az Szt. változtatott a régi Szt. azon megközelítésén, hogy a felhasználáshoz (valójában a nyilvánosságra hozatalhoz), a személyhez fűződő jogok körében adott hozzájárulás elegendő lehet a szerző oldaláról a felhasználási szerződés megkötéséhez. Az Szt. rendszerében a felhasználás engedélyezésére, tehát a vagyoni jogok gyakorlása körében adott felhatalmazásra csak felhasználási szerződés megkötése útján kerülhet sor. Az 55. § hatálykiterjesztése pedig ennek az elvnek a hatókörét kiterjeszti az előadóművészi teljesítmények felhasználására és a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre is. (Szt. Nagykommentár, szerk: Gyertyánfy Péter, a 16.§ (1) bekezdéséhez és a 42.§ (1) bekezdéséhez fűzött magyarázat, Complex + Jogtár, 2009. május 31.-i lezárás).

A jelen tényállás szerint a Megrendelő az átadott szoftvert felhasználta, e felhasználást a Vállalkozó nem kifogásolta. A felhasználási engedélyt tehát a Vállalkozó ráutaló magatartással adta meg, a Megrendelő (és cégcsoportja) pedig ugyanilyen módon gyakorolta. Ez a jogi minősítés szempontjából két következménnyel járhat:

- a) ha a ráutaló magatartás nem felel meg a 16.§ (1) bekezdés, és a 42.§ (1) bekezdés szerinti nyilatkozatnak, akkor a felek között nem jött létre szerződés. (Ekkor vita esetén az elszámolás a jogalap nélküli gazdagodás szabálya alapján történhet.)
- b) ha a ráutaló magatartás szerződési nyilatkozatnak tekintendő, a felek között létező felhasználási szerződés jött létre, azonban az alaki okból, az írásba foglalás elmaradása miatt érvénytelen.

Az Szjt 3.§ útján alkalmazandó Ptk. 216.§ (1) és (2) bekezdése szerint: „Szerződést jogszabály ellenkező rendelkezése hiányában akár szóban, akár írásban lehet kötni. A szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni.

(2) A nyilatkozattétel elmulasztása - ha az nem ráutaló magatartás - csak akkor minősül elfogadásnak, ha ezt jogszabály rendeli, vagy ha a felek ebben megállapodtak.

A jelen esetben nem nyilatkozattétel elmulasztásáról (hallgatásról), hanem tevőleges magatartásról, átadásról (Vállalkozó), valamint át- és használatba vételről (Megrendelő) van szó. Emiatt az Szjt. útján alkalmazandó, idézett Ptk. szabály alapján a ráutaló magatartás a felhasználási (jogátruházási) szerződési akarat kifejezésére alkalmas, más szóval létező felhasználási szerződés létrejöhet ráutaló magatartás útján is.

Emiatt a fenti, b) pont szerinti minősítés a helyes. Ez – ha felek között díjazási, vagy a jogátengedés terjedelmére vonatkozó vita keletkezik – az Szjt 3.§ útján alkalmazandó Ptk. 237.§ (2) bekezdés (érvénytelen szerződés hatályossá nyilvánítása, és elszámolás) alkalmazásához vezet. Ezt tükrözi a korábbi bírói gyakorlat is (pl. BH1994. 249., BH1993. 295¹.)

Ha az érvénytelenségből indulunk ki, abból az következik, hogy egyáltalán nem kerülhet sor az Szjt 42.§ (3) bekezdés szerinti értelmezési szabály alkalmazására. Értelmezni ugyanis csak létező, és érvényes szerződést lehet.

Változást jelenthet az eljáró tanács által a fentiekben kifejtett, és dogmatikailag helyesnek tartott állásponthez képest a legfrissebb bírói gyakorlat, amellyel az eljáró tanács nem ért egyet.

A döntések félreteszik az alakiság (érvényesség) kérdését, és létező konszenzus és teljesítés, valamint a megvalósult felhasználás alapján megállapítják, hogy a szerződésben kikötött ellenérték mind a mű elkészítésének, mind pedig a jogátengedésnek a díját is magában foglalja. E döntések olyan tényállásra nézve születtek, amikor a szerző a kikötött díjon felül később a jogátengedésre vonatkozó szerződési kikötés hiánya miatt az felhasználási jog átengedéséért külön ellenértéket követelt. Elsősorban a frissebb döntés érdemel figyelmet.

„A felhasználási szerződés lényegi ismérve, hogy a szerző a felhasználásra ellenérték fejében engedélyt ad. A jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződés esetében, amennyiben a felhasználó elfogadja az elkészített művet és megfizeti a díjat, megszerzi a mű felhasználására a szerződésben meghatározott terjedelmű felhasználási jogot is. Ezért a kikötött díj - a felek ellenkező megállapodásának hiányában - fedezi az engedély alapján megszerzett jog és az elvégzett tevékenység ellenértékét is”. (BDT2008. 1862)

„Tárgya szerint szerzői jogi felhasználási szerződésnek minősül a szerzői mű létrehozására szóban kötött szerződés akkor is, ha az alakiság megsértése miatt az érvénytelenség szabályainak alkalmazására kerül sor” (BDT2006. 1342. I.)

E döntések kénytelenek megkísérelni az érvénytelen, és a felhasználási jogkikötés hiánya miatt az átengedett felhasználási jog terjedelme szempontjából teljesen hiányos szerződések tartalmának meghatározását, amely azonban csak létező és érvényes szerződés alapján

¹ Az álláspont alátámasztására alkalmasak a régi Szjt alapján, az alakiság megsértése miatti érvénytelenség körében hozott döntések, mert sem az alaki szabály (nem kereskedelmi forgalomban értékesített szoftverről, hanem íratott szoftverről van szó), sem az érvénytelenség jogkövetkezményei sem változtak.

történhetne. Más szóval, ha a szerződésből kitűnik annak célja, akkor a cél alá rendelve állapítható meg érvényes felhasználási jog „keletkezése” az újabb bírói gyakorlat alapján.

A forráskód átadása

A szoftver esetében a forráskód felel meg az eredeti műpéldánynak, mert ez érzékelhető, olvasható emberi szemmel, és erre történhet meg a tárgyi kódba átirat, a számítógép által olvasható tárgyi kód formájú program visszafejtése is.

A jelen tényállás szerint (Vállalkozási Szerződés 8. pont) a Vállalkozó kötelessége volt az eredeti műpéldány átadása.

„A hatályos Szjt. nem tartalmazza azt a régi Szjt.-ben megvolt szabályt, amely kimondta, hogy a műpéldány tulajdonjogának átruházása elvállik a felhasználási jog keletkezésétől. Ebből azonban nem következik sem az, hogy a műpéldány átadása, illetve tulajdonba adása felhasználási jogot keletkeztet, sem pedig az, hogy e cselekmények szükségesek a felhasználási jog keletkezéséhez. (...) „Az Szjt 16. § (1) bekezdése alapján a felhasználásra engedélyt - a törvényben meghatározott kivételekkel - felhasználási szerződéssel lehet szerezni. A 42. § (1) bekezdése, 43. § (1) bekezdése, 46. § (3) bekezdése, 47. §, és az 51. § (1) bekezdése b) pontja egyértelműen alátámasztja, hogy a felhasználási szerződés fő alkotóelemei szerzői (szerzői jogosulti) oldalon az engedély, felhasználói oldalon pedig különböző terjedelmű felhasználási jog, továbbá az engedély fejében általában díj jár, kivéve a kifejezett díjlemondás esetét [16. § (4) bek.]. Tehát már a felhasználási szerződés fogalmából is adódik, hogy a műpéldány átadása/tulajdonba adása önmagában nem alkalmas felhasználási jog keletkeztetésére, és ahhoz nem is mindig szükséges.” (Szjt Nagykommentár, szerk: Gyertyánfy Péter, a 42.§ (1) bekezdéséhez fűzött magyarázat, Complex + Jogtár, 2009. május 31.-i lezárás).

Tehát még a forráskód átadásából sem következne az Szjt dogmatikája alapján, hogy keletkezett-e, és ha igen, milyen terjedelmű felhasználási jog a Megrendelő oldalán. Meg kell azonban jegyezni, hogy a szoftver licenciacsere gyakorlatban a forráskód Megrendelőnek történő átadására általában csak a vagyoni jog átruházása mellett kerül sor, mert a forráskód (és a részletes dokumentáció) teszi lehetővé a szoftver továbbfejlesztését. Az a fél „uralja” a szoftvert, akinél a forráskód, és a kellő részletességű dokumentáció található.

E kétségtelen tény és a fentebb hivatkozott újabb bírói gyakorlat alapján nem lehet kizárni, hogy a forráskód átadásában álló ráutaló magtartásból a bíróság olyan következtetést vonjon le, hogy a Megrendelő megszerezte a vagyoni jogokat, de az eljáró tanács álláspontja alapján ilyen következtetést helyesen nem lehetne levonni a jogátengedésről egyáltalán nem rendelkező Vállalkozási Szerződésből.

Az Szjt 46.§ (1) bekezdése alapján a felhasználási jogot harmadik személynek csak kifejezett szerzői engedély alapján lehet átengedni. Ezért, még abban az esetben is, ha valamely bíróság az ismertett újabb döntések alapján megállapítaná létező és érvényes felhasználási szerződés keletkezését, a Megrendelő cégcsoportjára kiterjedő felhasználási jog keletkezés ráutaló magtartás alapján semmiképpen nem állapítható meg.

Összefoglaló válasz az 1) és 2) kérdésre:

A Vállalkozási Szerződés alapján nem állapítható meg sem a vagyoni jog átruházása, sem a felhasználási jog keletkezése (felhasználási engedély adása), mert a Vállalkozási Szerződés, mint felhasználási (vagyoni jogátruházási) szerződés, alaki okból érvénytelen. Érvénytelen szerződés esetén nincs helye a szerződés értelmezésének.

Ugyanakkor a legújabb bírói gyakorlat alapján nem lehet kizárni, hogy a bíróság a felhasználási jog keletkezését, sőt a vagyoni jog átruházását bíróság megállapítja. Vagyoni jogátruházási döntés feltételezését gyengíti, hogy a Vállalkozási Szerződés 1. pontja alapján a Megrendelő nyilvánvalóan csak belső üzletvitel/ügyvitel céljára rendelte meg a turisztikai ügyviteli rendszert.

Ha a legújabb bírói gyakorlat szerint érvényes és létező felhasználási szerződésnek lehet tekinteni a Vállalkozási Szerződést, a Megrendelő oldalán a Vállalkozási Szerződés 1. pontja szerinti üzletviteli belső célok megvalósításához szükséges felhasználási módokra, és legfeljebb a Megrendelőre lehet megállapítani felhasználási jog keletkezését.

A felhasználási jog Megrendelői cégcsoportra való keletkezésének megállapítása különösen aggályos lenne, mivel a felhasználási jog harmadik személynek történő átruházására csak kifejezett szerzői engedély alapján kerülhet sor.

Ad 3) A megkeresés tárgyát képező számítógépi programalkotás ismerete hiányában az eljáró tanács nem nyilatkozhat arról, hogy annak alap- és a továbbfejlesztés eredményeként létrejött új változatai elkülönített alkotásnak minősülnek-e, vagy sem. Ehhez annak vizsgálatára lenne szükség, hogy a szoftver egyes változatai milyen mértékben térnek el egymástól. Ha a továbbfejlesztés eredményeként a két változat alapvetően eltér egymástól (pl. más programnyelv alkalmazása, alapalgoritmusok, alapfunkciók módosítása, eltérő menüsorok, eltérő képernyő-megjelenés), úgy – az Szjt. 1.§-ának (3) bekezdésében meghatározott feltételek teljesülése esetén – megállapítható lenne, hogy a továbbfejlesztés – szerzői jogi terminológia szerint: átdolgozás során származékos, átdolgozott mű, vagy - ha az "átdolgozás" olyan mértékű, hogy az eredményeképpen létrejött mű már nem tapad az eredeti program-alkotáshoz – új, önálló művet eredményezett. A megállapításnak ebben az esetben olyan informatikai szakértői vizsgálat az előfeltétele, amely az összehasonlítandó szoftverek rendeltetésszerű működését és képernyőn való megjelenítését, majd a forráskódokat is részletesen összehasonlítja. E kérdésnek azonban csak akkor van jelentősége, ha az eljáró bíróság, eltérően az eljáró tanács fenti álláspontjától, megállapítja a szoftver alapváltozatára vonatkozó felhasználási szerződés létezését és annak érvényességét.

A fentiek mellett az eljáró tanács egy, a számítógépi programalkotások esetén alkalmazandó különös szabályra is fel kívánja hívni a figyelmet.

Az Szjt. 59.§-a értelmében – összhangban a számítógépi programok jogi védelméről szóló 2009/24/EK rendelet 5. cikk (1) bekezdése, illetve 15. preambulum bekezdésével – a szerző kizárólagos joga nem terjed ki a szoftver át- és feldolgozására, fordítására és bármely más módosítására – ideértve a hiba javítását – ha e felhasználási cselekményeket a szoftver rendeltetésével összhangban végzi a szoftvert jogszerűen megszerző személy. Ha tehát a bíróság – eltérően az eljáró tanács véleményétől mégis – megállapítaná a felhasználási szerződés létezését és annak érvényességét, külön vizsgálandó lenne, hogy az elvégzett módosítások összhangban voltak-e a szoftver rendeltetésével. Az ilyen módosításokat ugyanis a szoftvert jogszerűen megszerző személy maga is elvégezheti, de azt mással, akár a szoftver eredeti szerzőjével, vagy annak jogutódjával is elvégeztetheti.

A megkeresésben szerepelő tényállás szerint a szoftver továbbfejlesztése a „jogi környezet és a Felhasználók igényeinek történő pontos megfeleltetés érdekében” történt, ami mellett szól, hogy a szoftver továbbfejlesztése annak rendeltetésszerű használatával függött össze, e körön nem ment túl.

Ad 4-5) A megkeresés tárgyát képező számítógépi programalkotás tekintetében az eljáró tanács – a rendelkezésére bocsátott iratok alapján – nem nyilatkozhat arról megalapozottan, hogy az adott szoftver milyen konkrét piaci értéket képvisel. Az értékképzési folyamatban ugyanis olyan gazdasági és pénzügyi adatok szükségesek, melyek minősítése, értékelése elsősorban üzleti stratégiákon és üzleti terveken, mérlegadatokon, számviteli kimutatásokon alapul.

Sem az eljáró tanács és sem a Szerzői Jogi Szakértői Testület nem járhat el és nem minősíthet olyan tényezőket, melyek kompetenciáján túl mutatnak., viszont tájékoztatást nyújthat a feltett kérdések jogszabályi és módszertani környezetéről..

Szoftverek nyilvántartásának és használatának számviteli vonatkozásai röviden összefoglalva az alábbiak. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: „Szt.”) a vállalkozásokra vonatkozó számviteli szabályokat rögzíti. Az Szt. szabályai alapján készített beszámoló megbízható, valós képet ad a vállalkozás vagyonáról, jövedelméről, pénzügyi helyzetéről, valamint információt és egyben ellenőrzési lehetőséget biztosít a vállalkozás vezetésének, tulajdonosainak, a befektetőknek, hitelezőknek és az ellenőrző szervezeteknek.

A vállalkozás eszközei a befektetett eszközökben, a forgóeszközökben és a pénzeszközökben jelennek meg. Így a szoftver, mint szellemi termék, megjelenik a vállalkozás eszközei között. A szoftverek lehetnek vásároltak, ajándékba kaptak vagy saját előállításúak, illetve használatba vettek és használatba nem vettek.

Azokat a szoftvereket, melyek tartósan, legalább egy éven túl szolgálják a vállalkozást a befektetett eszközök között, az immateriális javak csoportjába kell besorolni. (Szt. 23. § (4) (5) bekezdései).

Azok a szoftverek, amelyeknél a tartós használat nem áll fenn, nem szerepelhetnek a mérlegben a befektetett eszközök között, hanem át kell sorolni őket a készletek közé. Tehát két helyen szerepelhetnek a szoftverek befektetett eszközök között az immateriális javak csoportjában (Szt.24. § (1)-(2) bekezdései), forgóeszközök között a készletek csoportjában (Szt. 28. § (1) c). A szoftverek a mérlegben bekerülési értéken vagy előállítási önköltségen szerepelnek (Szt. 57.§). A bekerülési érték tartalmát a Szt. 47. § szabályozza.

A szellemi termékek, így a szoftverek bekerülési értékösszetevői közé legalább az alábbi elemek tartoznak:

- Vételár (licenc díj).
- Felár (+) illetve kapott engedmény (-).
- Beszállítással kapcsolatos költségek (pl. közvetítési tevékenység díja).
- Beszerzéshez kapcsolódó adók.
- Vámteher.
- Le nem vonható előzetesen felszámított általános forgalmi adó.
- A beszerzéshez közvetlenül kapcsolódóan igénybe vett hitel.
- A hitel felvétele előtt fizetett bankgarancia díja.

- A hitel igénybe vétele miatti kezelési költség.
- Használatba vételig terjedő időszakra (használatbavételnek felel meg) az elszámolt kamat.
- Ha devizahitelből történt a beszerzés a használatbavétel elszámolt árfolyamkülönbözete.
- Előkészítés, lebonyolítás, betanítás díja.
- Vagyoni hozzájárulásként átvett szoftver esetén a bekerülési értéket a Szt. 49. § (1) szabályozza.
- Ajándékként kapott, többletként feltárt szoftverek bekerülési értékét az Szt. 50. § szabályozza.

Szoftverek értékcsökkenése körében legalább az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:

- A szoftverek esetében értékcsökkenést kell elszámolni az Szt. 52. §-a szerint.
- Az értékcsökkenés megállapításánál figyelemmel kell lenni a hasznos élet-tartamra és a maradványértékre. (Szt. 3. § (4) bekezdés 5. és 6. pontjai)
- A hasznos élettartam az az időszak, amelyben ezeket a szoftvereket előre láthatóan használni fogják.
- A használati időre terv szerinti értékcsökkenést kell elszámolni.
- A szoftver használatba vételét hitelt érdemlően dokumentálni kell.
- Kis értékű szoftverek esetében, ahol az egyedi beszerzési, bekerülési érték 100 ezer forint alatti – a vállalkozó döntésétől függően – a használatba vételkor értékcsökkenési leírásként egy összegben elszámolható.
- Nem számolható el terv szerinti értékcsökkenési leírás a már teljesen leírt szoftverek esetében.
- Kötelező terven felüli értékcsökkenést elszámolni, ha a könyv szerinti értéke a szoftvernek tartósan és jelentősen magasabb, mint a piaci értéke.
- A Társaságiadó-törvény alapján általános szabály, hogy az értékcsökkenési leírást a bekerülési értékre vetítve a megadott kulcsok alapján kell megállapítani.
- A főkönyvi könyvelés mellett a szoftverekre vonatkozóan is (mint befektetett eszközök) rendelkeznie kell a vállalkozásnak olyan nyilvántartással, amely mutatja azok adatait, bekerülési értéküket, az elszámolt értékcsökkenés összegét és a nettó értéket.

A szoftverek leltározása, nyilvántartása tárgyában az alábbi szempontokat és körülményeket kell figyelembe venni:

- A vállalkozásokat leltárkészítési kötelezettség terheli, eszközeiket és forrásait a mérlegbe leltár alapján kell beállítaniuk. Ez azt jelenti, hogy a beszámoló mérlegének tételeit a Szt. 69. §-a szerint leltárral kell alátámasztani. E szerint a könyvek üzleti év végi zárásához, a beszámoló elkészítéséhez, a mérleg tételeinek alátámasztásához olyan leltárt kell összeállítani és a számviteli törvényben előírt időpontig megőrizni az Szt. 169. §-a szerint, mely tételesen, ellenőrizhető módon tartalmazza a vállalkozásnak a mérleg fordulónapján meglévő eszközeit, forrásait, ezen belül a szoftvereit is.
- Ha a vállalkozás év közben mennyiségben és értékben is nyilvántartja a szoftvereit, nem kötelező számára a tételes mennyiségi felvétellel elvégeznie a leltározást. Amennyiben csak értékben tartja nyilván a szoftvereit, leltározással, tételes, mennyiségi felvétellel kell elkészítenie a beszámoló mérlegét alátámasztó leltárt. A szoftverek esetében a mennyiségi nyilvántartás vezetése ajánlott, mert így a szoftverek jogtisztaságát bizonyító dokumentumok alapján azok a működés során bármely

időpontban beazonosíthatóak.

- Üzemszerűen és jogszerűen akkor tekinthető elszámolhatónak a szoftver és az annak kapcsán felmerülő költségek illetve bevételek, ha a vállalkozás leltárában a vállalkozás tevékenységében szerepet játszó szoftvereszköz kerül feltüntetésre. Azaz a szoftvereket szerepeltetni kell a leltárban és ennek a mérlegben az immateriális javak rovatában kell megjelennie.

A szoftverfejlesztések tekintetében a fejlesztői tevékenység ráfordításainak kalkulációjában felhasználhatók a Magyar Mérnök Kamara általános szakértői illetve mérnöki óradíjszabásai (forrás: <http://www.mmk.hu/dokumentumok/dijszabas.html>).

A szoftverek értékének megállapításában informatikai szabványok és módszertanok is segítséget nyújtanak, melyek az alábbiakban kerülnek felsorolás jelleggel összefoglalásra:

- MSZ ISO 9127:1995 Információ-feldolgozó rendszerek. Felhasználói dokumentáció és borítóinformáció fogyasztói szoftvercsomagokhoz
- MSZ ISO/IEC 9126:2000 Informatika. Szoftvertermékek értékelése. Minőségi jellemzők és használatuk irányelvei
- MSZ ISO/IEC 12207:2000 Informatika. Szoftverélekciklus-folyamatok
- MSZ ISO/IEC 90003:2005 Szoftvertechnológia. Az ISO 9001:2000 alkalmazási irányelvei számítógépes szoftverekhez
- MSZ ISO/IEC 15939:2005 Szoftvertechnológia. Szoftvermérési folyamat
- MSZ ISO/IEC 15504-2:2005 Informatika. Folyamatfelmérés. 2. rész: A felmérés végrehajtása
- MSZ EN 62008:2006 Digitális adatgyűjtő rendszerek és a hozzájuk tartozó szoftverek működési jellemzői és kalibrálási módszerei (IEC 62008:2005)
- MSZ ISO/IEC 15504-3:2005 Informatika. Folyamatfelmérés. 3. rész: Útmutató a felmérés végrehajtásához
- MSZ ISO/IEC 20000-1:2007 Informatika. Szolgáltatásirányítás. 1. rész: Előírás
- MSZ ISO/IEC 20000-2:2007 Informatika. Szolgáltatásirányítás. 2. rész: Alkalmazási útmutató
- MSZ ISO/IEC TR 15947:2004 Informatika. Biztonságtechnika. Az informatikai behatolás érzékelésének keretszabálya
- MSZ ISO/IEC 17799:2006 Informatika. Biztonságtechnika. Az információbiztonság irányítási gyakorlatának kézikönyve

Budapest, 2009. augusztus 10.

dr. Faludi Gábor
a tanács elnöke

dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Mamuzsics Gábor
a tanács szavazó tagja